

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

شامل: متن قوانین - تصویبنامه ها - صورت مفصل مذاکرات مجلس شورای ملی
اخبار رسمی - فرامین - انتصابات - آئین نامه ها - بخش نامه ها - آگهی های رسمی و قانونی سوالات -

شماره تلفن: ۸۸۹۴-۸۸۹۵ - ۸۸۹۶-۵۴۴۸

سال چهارم - شماره ۱۰۰۹

صفحه ۳۲۰۹

دوره یازدهم قانونگذاری

شماره مسلسل ۱۶۰۴

۴ شنبه ۱۲ مرداد ماه ۱۳۲۷

بزرگوار محترم

روزنامه یومیه

فهرست مندرجات

- ۱ - صورت مشروح مذاکرات نودمین جلسه دوره یازدهم از صفحه ۱ تا ۶
- ۲ - آگهی های رسمی ۷

است که محتاج به رای است ولی عده کافی نیست و بودجه کل کشور مطرح میشود و طرحی هم راجع بیک دوازدهم تیرماه رسیده آقای نخست وزیر اظهار داشتند ضمن طرح بودجه کل کشور بیک دوازدهم را هم پیشنهاد خواهند کرد.

آقای اسلامی بعنوان مخالفت با بودجه یس از تنقید از رویه کمیسیون و اشاره بنزوه تجدید نظر در طرز تعلیم در مدارس و رفع بیکاری و جلوگیری از گرانی ارزاق معتقد بودند برنامه هایی که دولتها می آورند بدون یک حزب متشکل قوی قابل اجرا نیست و نیز با اشاره بلزوم تصویب لایحه لغو توافق مالیاتی و اصلاح وضع خراب اداره مالیات بر درآمد و همچنین عدم تناسب هزینه وصول نسبت به درآمد و تشریح وضع اداره املاک و اگذاری و خرابی املاک شمال و خانه های روستائی و لزوم فروش املاک دولتی بمنظور جلوگیری از خرابی نسبت به دادگاههای اداره املاک معتقد بودند طرحی تصویب بشود که دعاوی کمتر از یک میلیون ریال در دادگاههای محلی وزاید بر آن در دادگاهی باشکست سه نفر از مستشاران دیوان کشور در ظرف ۳ ماه رسیدگی بشود و پس از تنقید از طرز عمل وزارت دارائی راجع به نظارت در خرج ها و اشاره بشکایات واصل از طرز عمل کارگزینی وزارت دارائی نسبت بترقیات ضمن تشکر از مؤسسات مربوط بمسئولین و همچنین تشکر از اعلیحضرت همایونی مبنی بر اراضی مبلهی برای خرید دستگاه عکس برداری اظهار داشتند بهتر است قضیه نگاهداری مسئولین سازمان شاهنشاهی واگذار شود و همچنین پس از تشریح در آمد وضع

مذاکرات مجلس

جلسه ۹۰

صورت مشروح مذاکرات مجلس روز ۱ شنبه ۳ مرداد ماه ۱۳۲۷

فهرست مطالب

- ۱ - تصویب صورت مجلس
- ۲ - سؤال آقای دکتر متین دفتری و جواب آقای وزیر امور خارجه راجع بموضوع شط العرب و دانشجوئی که بروسه رفته اند.
- ۳ - بقیه مذاکره در لایحه عفو مجرمین سیاسی آذربایجان.
- ۴ - موقع دستور جلسه آینده - ختم جلسه

مجلس یکساعت و بیست و پنج دقیقه قبل از ظهر بریاست آقای رضا حکمت تشکیل گردید

۱ - تصویب صورت مجلس

صورت مجلس روز شنبه دوم مرداد ماه را آقای صدرزاده (منشی) بشرح زیر قرائت کردند

بهار - ممقانی - دکتر مصباح زاده - دکتر مجتهدی کلبادی - شریف زاده - عباسی - افشار - دکتر ملکی - صاحب پورانی - صفا امامی - باقلمنجق دیرآمدگان با اجازه - آقایان: دکتر بقائی مهندس رضوی - سلطانی - نبوی - دکتر عبده - اسدی

دیرآمدگان بی اجازه - آقایان: محمدحسین قشقائی - بیات - مهدی ارباب - شادلو - صاحب جمع مبین زاده - رستم کیو - منصف - دکتر طباطبائی - سزاوار - مهندس هدایت - قوامی - دکتر آشتیانی - ناصری - شریعت زاده - خوشیگر - کهید آقای رئیس اظهار داشتند چند نفر اجازه نطق قبل از دستور خواسته اند و عده زیادی هم رخصی

مجلس دو ساعت و بیست دقیقه پیش از ظهر بریاست آقای رضا حکمت تشکیل و صورت مجلس قبل قرائت و پس از ۳ فقره تذکر تصویب گردید.

اسامی غائبین جلسه گذشته که ضمن صورت مجلس خوانده شده است:

غائبین با اجازه - آقایان: سلطان العلماء - محمد ذوالفقاری - آقاخان بختیار - اخوان - ناصر ذوالفقاری - نراقی - آصف - مسعود ثابتی دکتر امینی - امامی اهری - حاج امین - اورنگ غائبین بی اجازه - آقایان: حسن اکبر - دادور عزیز زنگنه - غضنفری - فولادوند - تولیت - اقبال - محمدعلی مسعودی - امیر تیمور - حسین وکیل

● این مذاکرات مشروح نودمین جلسه از یازدهمین دوره قانونگذاری

اداره تدوین و تحریر صورت مجلس

اداره دانیات و تمدی نسبت بر عیای توتونکار در مورد خرید توتون و لزوم اصلاح محصول جای و رفع مزاحمت و تجدید نظر در روش مأمورین اداره جای و اشاره بر روی دیوان دادرس و اصال فشار روسای وزارت دارائی بان نسبت بدیوان کشور ضمن تقدیر از قضات صحیح العمل آنجا و تقاضای رسیدگی بیروندهای مهم معتقد بودند به قضات آنجا بایستی ماهیانه مکفی داده شود .

در اینموقع بنابر پیشنهاد آقای رضوی طرح پیشنهادی مدهای ز نمایندگان مبنی بر یکدوازدهم بقیدیک فوریت قرائت و آقای مخبر کبیسون بودجه تقاضا نمودند ماده واحده بدون هیچ پیشنهادی تصویب شود و آقای مکی مخالف با این نظر بوده معتقد بودند از نظر تمهین تکلیف شهرستانها راجع بوجود مأخوذه از اجناس انحصاری و ذیابیح بعضی پیشنهادها لازمست قبول شود و بنابر اظهار آقای دکتر معظمی راجع بطرح پیشنهادی آقای نخست وزیر طرح را از طرف دولت امضاء کردند و بقوریت آن اخذ رای شده تصویب گردید .

آقای نخست وزیر تقاضی نمودند از نظر امر مهم جمع آوری غله و اینکه در سال جاری فعلاً موجودی سیلو ۸ هزار تن نسبت بسال قبل کمتر است و لزوم ایجاد وسیله قانونی برای جلوگیری از قاچاق غله و تأمین نان مملکت ماده چهارم بودجه کل که بتصویب کبیسون هم رسیده است بضمیمه یکدوازدهم تصویب شود آقای ملک مدنی با این نظر مخالف بوده اظهار داشتند برای اینکه ترتیب جمع آوری مازاد روشن بوده و تبییضی نشود و مثل همیشه از مالکین کوچک گرفته نشود آنچه که در کبیسون دارائی در این موضوع مطرح شده بجای این ماده چهارم گذاشته شود و آقای نخست وزیر جواباً معتقد بودند تصمیم کبیسون قوانین دارائی دایر بر اخذ سه برابر مالیات جنسی بعنوان مازاد کافی نیست مضافاً اینکه مازاد برهکس مالیات که همومیت دارد فقط از مالکین بزرگ گرفته میشود و آقای مخبر نیز معتقد بودند این ماده چهارم منظور جمع آوری مازاد را بهتر تأمین میکند . آقای رضوی موافق بوده و آقای امیر نصرت اسکندری مخالف و معتقد بودند طبق تصمیم کبیسون قوانین دارائی غله بقدر کافی جمع آوری خواهد شد و آقای عباس اسکندری اظهار نمودند چون طرح پیشنهادی از طرف نمایندگان است دولت نمیتواند چیزی بر آن اضافه کند و آقای رئیس اظهار داشتند چون دولت قبول کرده است میتواند .

ماده واحده پیشنهادی بضمیمه ماده چهارم بعنوان جزء یک قرائت شد و آقای نبوی معتقد بودند این ماده اختیار مطلق بدولت داده و موجب فشار مأمورین در ولایات میباشد مگر این که با مقررات مصوب مجلس باشد و آقای نخست وزیر اظهار داشتند چون لوائح زیادی تقدیم شده که از تصویب مجلس نگذشته موافقت دارند تطبیق ماده واحده مصوب خرداد ۲۱ در این باب عمل بشود . آقای قبادیان معتقد بودند قیمت خرید غله را بایستی طوری قرارداد که موجب ازدیاد قاچاق نشود چنانکه اگر قیمت خرید را در کرمانشاه مطابق شاه آباد معین کنند بیشتر غله جمع آوری خواهد

شد و آقای آزاد ضمن مخالفت معتقد بودند این قانون وسیله دخل واخذ رشوه برای مأمورین میشود و آقای معین مساوی نخست وزیر عقیده داشتند سرف وجود چند مأمور خطا کار موجب این نیست که دولت برای جمع آوری غله و تأمین قضیه مهمان اجازه قانونی نداشته باشد .

در اینموقع آقایان دکتر طبیب دکتر معظمی ، دهقان و حاجی قایب مذاکرات را پیشنهاد نموده و پس از توضیح آقای دکتر طبیب آقای کشاورز صدر بعنوان مخالفت اظهار داشتند آنچه تا بحال عمل شده بضرر مالکین جزء بوده و اگر مقصود از مقررات قانون منع احتکار زمان جنگ است مقتضی نیست بدست این مأمورین اجرا شود و قایب مذاکرات تصویب شد .

آقای رحیمیان ضمن توضیح در پیشنهاد خروج از دستور عقیده داشتند اظهارات آقای نخست وزیر در عین زیادی محصول سال جاری موجب تولید وحشت برای مردم خواهد شد و ضمناً بایستی موجب زحمت خرده مالکین را فراهم کرد و پیشنهاد شانرا را پس گرفتند و آقای نخست وزیر اظهار داشتند دولت برای جمع آوری مازاد غله ناچار محتاج باختیارات قانونی میباشد .

آقای صدر زاده پیشنهاد نموده پیشنهادهایی که رسیده در موقع بودجه کل مطرح شود و پس از مخالفت آقای دکتر اعتبار مسترد داشتند . آقای مهندس رضوی معتقد بودند پیشنهادهایی که سابقاً بتصویب رسیده ضمن این قانون بدولت ابلاغ شود و مورد قبول واقع شد .

یک فقره پیشنهاد از طرف آقای ارباب تقدیم و پس از قرائت مسترد و پیشنهاد دیگری از طرف آقایان موسوی ، منصف ، نبوی ، صدر زاده راجع بفروش ارز بقیمت دولتی به معصلین خارج تقدیم و پس از توضیح آقای نبوی و جواب آقای نخست وزیر مبنی بر اینکه این امر بهتر است در اختیار کبیسون ارز باشد مسترد گردید . پیشنهاد دیگری آقایان کتبخانه و شهاب خسروانی دایر بتصویب خارج ساختمانی و طرق تقدیم و پس از توضیح مسترد داشتند .

آقای مکی پیشنهاد نمودند دولت مکلف است وجوه بابت صدی سه اجناس انحصاری وجوه مأخوذه از بابت ذیابیح را که فعلاً در صندوق وزارت دارائی جمع آوری شده بشهر داری های شهرستانها پرداخت نماید و مورد قبول نخست وزیر و مخبر واقع شد .

پیشنهاد دیگری از طرف آقایان مکی و آزاد مبنی بر اینکه هر وزارتخانه بیش از یک معاون نداشته باشد تقدیم و آقای آزاد توضیحاً اظهار داشتند این ترتیبی که فعلاً در وزارتخانهها معمول شده از نظر تشکیلات اداری و ایجاد اختلاف و همچنین افراط در معارج بضرر مملکت است و آقای نخست وزیر جواباً شرحی مضمون بر لزوم حفظ احترام مجلس ودولت بیان نمودند .

در این موقع بواسطه مشاجره و حمله آقای قبادیان با آقای آزاد آقای قبادیان مورد اخطار آقای رئیس واقع و چون مؤثر نشد مرتبه دوم نیز مورد اخطار واقع شدند پس از اخطار نظامنامه ای آقای

رحیمیان آقای دستکتر اعتبار ضمن مخالفت با پیشنهاد از آقای آزاد تمجید و از عمل آقای قبادیان تمجید نموده و آقای دکتر طبیب ضمن توضیح در پیشنهاد تقاضای عقیده داشتند باید تکلیف این کار معلوم شود و پیشنهاد آقای آزاد مسترد گردید .

فقره پیشنهاد از طرف آقایان دهقان اردلان کشاورز صدر ، دکتر عبده ، کههد نبوی رضوی تقدیم و پس از قرائت یک یک مسترد و آقای دکتر معظمی پیشنهاد نمودند تا موقعی که در باب جمع آوری مازاد غله قانون خاصی بتصویب نرسیده است دولت می تواند برای جمع آوری مازاد غله و تأمین سایر مواد خواربار در مورد محصول سال جاری از همان اختیارات ماده واحده مصوب ۲۴ خرداد ۱۳۲۱ استفاده نماید و پس از توضیح آقای نخست وزیر قبول نمودند .

آقای مهندس رضوی پیشنهاد نمودند مازاد فقط از سهم مالکانه اخذ شود و آنهم در صورتیکه از سه تن تجاوز نماید و پس از توضیح ایشان و مخالفت آقای شادلو آقای مخبر و آقای نخست وزیر با موافقت آقای مهندس رضوی با سه تن موافقت نمودند .

چهار فقره پیشنهاد از طرف آقایان اردلان عربشیبانی ، صفوی ، معتمد دماوندی تقدیم و پس از توضیح دو فقره اول رد و دو فقره مسترد گردید . آقای اسکندری پیشنهاد نمودند آقای نخست وزیر توضیح بدهند که مقصود از مقررات ماده چهارم سوء استفاده سیاسی و اجرای تهدات زمان جنگ نیست و آقای نخست وزیر اظهار داشتند هیچ قسم استفاده بسوء استفاده سیاسی از این قانون نخواهد شد و آقای دستکتر معظمی ضمن توضیح بعنوان ماده ۱۰۹ اظهار نمودند طبق مقررات موجود بایستی از سوء استفاده و قاچاق جداگانه گیری شود چون پیشنهاد دیگری نبوده و پیشنهاد تجزیه نیز رسیده بود بدو ماده واحده و هر یک از اجزاء آن جداگانه اخذ رای شده تصویب و سپس به مجموع ماده واحده و اجزا با ورفه اخذ رای شده از ۸۶ نفر عده حاضر با اکثریت ۷۰ رای تصویب و از طرف آقای رئیس اعلام گردید .

پیشنهادی از طرف آقای دکتر شفق راجع بوقت جلسات آینده تقدیم و پس از توضیح بنا بر پیشنهاد آقای مکی جلسه آینده بروز یکشنبه سیم امرداد ماه موکول و دستور لایحه عقو عمومی مجریین سیاسی و بودجه کل کشور و گزارشهای مرخصی تمیین و مجلس یکساعت بمدان ظهر ختم شد (در اینموقع آقای امیر حسین اینخان ظفر بختیار (نایب رئیس) بجای آقای رئیس قرار گرفتند)

مهندس رضوی - آقای قبادیان صحبتی داشتند . نایب رئیس - آقای قبادیان در صورت جلسه فرمایشی دارید ؟ قبادیان - بنده برای این که در صورت جلسه مختصر توضیحی عرض کنم اجازه میخواهم با این که بنده در دورههای گذشته با آقای آزاد خیلی نزدیک و دوست بودم و حتی یک مدتی هم در زندان در خدمت ایشان بودم و نسبت با آقای آزاد هم کمال احترام را داشته و دارم ایشان نسبت به بنده دوست و بزرگ هستند و بایستی رعایت شان البته از طرف

بنده بیشتر بشود (صحیح است) ولی بنده دیروز یک تذکری دادم آقای آزاد هم جوابی دادند متأسفانه یک وضعی پیش آمد که یک تشنجی در مجلس ایجاد شد و بنده هم تصدیقاً با آقای آزاد نداشتم می خواستم که نزدیکتر ایشان بروم در این قسمت گفتگویی بکنم که باعث یک تشنجی نشود بنا بر این بنده از این پیش آمد متأسف هستم و امیدوارم در مجلس بعد از این نظیر این قضایا پیش نیاید و بنده هم اگر در آن جلسه عرضی کردم منظورم یک چیز بود و آن این بود که ما بایستی رعایت نظامنامه و نزاکت را از هر حیث بنمائیم زیرا مجلس که مرکز نقل کشور ایران است نسبت بدولتی که ۸۸ رای داشته است واقفاً یک چیزهای اهانت آمیزی از طرف بعضی نمایندگان محترم شایسته نیست ، این برای حیثیت نمایندگان محترم و کاریکه ما برای مملکت در نظر داریم بعید بنظر میآید و بنده بهیچوجه قصد اهانتی با آقای آزاد نداشتم .

نایب رئیس - آقای آزاد آزاد - بنده هم حرفی ندارم نمایندگان - احسنت نایب رئیس - آقای کههد در صورت مجلس نظری دارید ؟ کههد - در جلسه قبل بنده پیشنهاد دادم برای ماشین آلات ، آقای رئیس الوزراء اینجا قول دادند که بیشتر از آن خواهند داد میخواستم در صورت جلسه این را متذکر بشوند عرض دیگر بنده هم این است که این جا آقای رئیس الوزراء فرمودند که هشتاد هزار تن غله ما کم داریم بنده میخواستم عرض بکنم که غله باندازه کافی در مملکت هست و ما نباید این را در خارج یک انحصاری بدیم که ما غله کم داریم .

نایب رئیس - آقای آزاد آزاد - بنده هم حرفی ندارم نمایندگان - احسنت نایب رئیس - آقای کههد در صورت مجلس نظری دارید ؟

کههد - در جلسه قبل بنده پیشنهاد دادم برای ماشین آلات ، آقای رئیس الوزراء اینجا قول دادند که بیشتر از آن خواهند داد میخواستم در صورت جلسه این را متذکر بشوند عرض دیگر بنده هم این است که این جا آقای رئیس الوزراء فرمودند که هشتاد هزار تن غله ما کم داریم بنده میخواستم عرض بکنم که غله باندازه کافی در مملکت هست و ما نباید این را در خارج یک انحصاری بدیم که ما غله کم داریم .

نایب رئیس - در صورت مشروح مجلس هست آقای اردلان فرمایشی دارید ؟ اردلان - بنده اجازه میخواهم از مقام ریاست ده دقیقه قبل از دستور عرایضی بکنم . نایب رئیس - آقای شریعت زاده در صورت جلسه فرمایشی دارید بفرمائید ؟

شریعت زاده - اگر چه توضیح من راجع بصورت جلسه است ولی چون مربوط به حکومت نظامنامه است و مفهوم و معنی حقیقی نظامنامه است آمدم پشت تریبون تقاضا کنم که نمایندگان محترم بتوضیحات من توجه دقیق مبذول بدارند دیروز من هم برای جزا اول از ماده واحده یعنی تبصره یک پیشنهادی کردم که آن پیشنهاد من منتهی این بود که بدولت اجازه داده بشود در حدود مقرراتی که طبق قانون مصوب هفدهم خردادماه ۱۳۲۱ دولت ایران برای جمع آوری غله وضع کرده و عمل کرده است دولت کتونی مجاز باشد که همانطور رفتار کند این پیشنهاد بنده با یک عباراتی بود که مناسب و با استدلالاتی بود که موجه بود ولی بعد آقای رئیس مجلس شورای ملی این پیشنهاد بنده را مشابه با پیشنهاد همکارم محترم آقای دکتر معظمی دانسته و باینجهت طرح نکردند من کتباً بایشان خاطر نشان کردم که لزوم طرح نتیجه امر قانون و نظامنامه است و هیچ رئیس مجلس و حتی نمایندگان محترم نباید بدون اینکه در حدود قانون باشد بخروج از دستور کمورد

تقاضای امر به استنرا برای بعضی پیشنهاد بنده بایستد قرائت بشود مخصوصاً پیشنهاد من هم از حیث معنی و هم از حیث عبارت متفاوت بود بنده این مطلب را بعنوان تذکر راجع بصورت جلسه بیانش را لازم دانستم که بعد از این هیئت رئیسه باین معنی توجه داشته باشند که پیشنهاد در مجلس قرائت بشود که معلوم بشود مشابه است (صحیح است)

نایب رئیس - پیشنهاد آقا از فرار معلوم قرائت شده است و چون مجلس آن را مشابه پیشنهاد دیگر تصور کرده است مطرح نکرد (صحیح است) و الاقراات شده است .

معتمد دماوندی - کی پیشنهاد ایشان قرائت شده است نایب رئیس - بعضی ها میگویند که قرائت شده است .

سؤال آقای دکتر متین دفتری وجواب آقای وزیر امور خارجه راجع بموضوع شطالعرب و دانشجویانی که بروسیه رفته اند

وزیر امور خارجه - موضوع سؤال آقای دکتر متین دفتری مطرح بشود که بنده دوسه جلسه است حاضر میشوم نمایندگان - دستور - دستور - بهادری - بکار این آذربایجانها امروز توجه بفرمائید

نایب رئیس - قبل از دستور آقای دکتر متین دفتری یک سؤالی از وزارت امور خارجه کرده اند که مقدم است آقای دکتر متین دفتری بفرمائید .

دکتر متین دفتری - عرض کنم که بنده عادت ندارم سوال را تبدیل بخبر رانی بکنم من همان سؤالات را که تقدیم کردم برای اطلاع آقایان میخوانم توضیح دیگری هم ندارم ما بموجب عهد نامه سرحدی منعقد شده بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت پادشاهی عراق مورخ ۱۴ تیر ماه ۱۳۱۶ و پروتکل ضمیمه آن که خط سرحدی بین دولتین را اصلاح کرده حتی استفاده در تمام صحرائ شطالعرب برای دولتین شناخته شده و مقرر گردیده است برای تأمین منافع مشترک طرفین در کشتی رانی شطالعرب قراردادی راجع بنگاهداری و بهبودی راه کشتی رانی و حفاری و راهنمائی و موازی که باید اخذ شود و تدابیر سعی واقفاتی که باید برای جلوگیری از قاچاق شود و همچنین کلیه مسائل راجع بحیثیاتی در شطالعرب بین ایران و عراق منعقد گردید کبیسونی مر کب از نمایندگان دولتی کشتیرانی شطالعرب را اداره نماید بطوریکه در مسافرت اخیر در خوزستان مشاهده نمودم متأسفانه اثری از این قرار داد مشهود نیست و شطالعرب هملا در دست مأمورین دولت عراق است موازی را که مطابق عهد نامه فوق الذکر باید بصارف نگاهداری و قابل کشتیرانی بودن یا بهبودی راه کشتیرانی و مدخل شط از طرف در یا تخصیص داده شود خودشان میگیرند مأمورین ایران در اداره شطالعرب دخالتی ندارند شطالعرب از دوره صفویه بین ایران و عثمانی موضوع بحث و گفتگو بود در دوره قاجاریه که تجاوزات دولت عثمانی نسبت بشطالعرب شدت یافت دول روس و انگلیس بعنوان واسطه مداخله کردند و منتهی بعهد نامه ارض و زرم : پروتکل استانبول (سال ۱۳۲۰) و هلیات کبیسون تهدید حدود گردید که خانه آن مصادف با آغاز جنگ بین المللی اول بود

و تمام این جریانات بضرر ایران صورت گرفت و متانی حق حا کیت ما در شطالعرب بوده است ، بعد از آن جنگ که امر اضوری عثمانی منحل شد دولت جدید ان تشکیل عراق خود را وزارت دولت عثمانی دانسته و از عهدنامه و پروتکل سابق الذکر میخواست استفاده نماید لکن دولت شاهنشاهی که در آن اوقات شروع بکسب قدرت نمود و از تحمیلات و امتیازات خارجی که مخالف استقلال و نامیت ما بوده است تا اندازه خلاصی یافته بود وزیر بار نفت و پروتکلهای مرزی را که بفشار دول میبایستی امضاء شده بودند رد کرد و حقاً عنوان نمود که شطالعرب رودخانه است میان دو کشور و باید بوسیله ۲ دولت مجاور اداره شده و هر دو باید آن آبادی و نگاهداری مجری و مدخل آن بشود . اختلافات بین دولتین بجامعه ملل کشید و پس از گفتگو های طولانی هاقبت رجال مصلح عراق حقانیت و منطق دولت ایران را تصدیق و اصل اداره رودخانه میان دو کشور را از طرف اولیاء هر دو کشور قبول نمودند قیراز این هم از یک دولت دوست و همسایه هم گیش انتظار نیرفت و عهد نامه سرحدی دولتین در سال ۱۳۱۶ بسته شد و شرح فوق الذکر مقرر گردید که شطالعرب بوسیله کبیسون مشترک اداره بشود و در آمد حاصل از عبور و مرور کشتی ها در آنجا بصرف عمران شط برسد .

پس از امضاء عهدنامه جدید دولت عراق اصرار داشت قبل از تصویب آن در مجالس مقننه طرفین تغییر در آن داده شود بنظور اینکه یک دولت ثالث خارجی را در شطالعرب شریک نماید لکن دولت شاهنشاهی با این نظر موافقت نکرد و مقاومت نمود تا آنکه عهدنامه در مجلس ایران و عراق تصویب شد ، طبق مقررات پروتکل ضمیمه عهدنامه مقررات از تاریخ اجرای عهدنامه تا یکسال قرارداد راجع بخصوصیات اداره شطالعرب بوسیله دولتین منعقد شود و هر گاه با وجود بدل مسامی طرفین قرارداد در ظرف مدت یکسال بامضاء نرسد این مهلت تجدید میشود و تا انعقاد این قرارداد دولت عراق موقه امور مربوطه بشط را بعهده بگیرد و هر شش ماه بصکرتبه دولت شاهنشاهی را از جریان کارهایی که انجام یافته و رجوهی که گرفته شده و مخارجی که بعمل آمده و هر نوع اقدام دیگری که مجری شده بگذارد این عهد را دو سه بار هم انجام داده اند تا اینکه وقایع شهریورماه ۱۳۲۰ پیش آمد و بر اثر اختلال امور وضعیت دولت ایران در زمان جنگ عهدنامه در قسمت اداره مشترک شطالعرب مسکوک و بالنسبه حا کیت مسلم ما در شطالعرب که راه ارتباط بین رودخانه کارون و دریای آزاد است و بطور کلی اهمیت حیاتی دارد موقوف مانده است قطع نظر از مسئله حا کیت شطالعرب از نظر مالی برای ما کمال اهمیت را دارد زیرا مقدار درآمدی که فعلاً از کشتی های وارد بیادار ایران مخصوصاً کشتی های نفت کش عاید بندر بصره میشود معتنا به است . سؤال اینجناب از آقای وزیر امور خارجه این است با این که نزدیک سه سال است جنگ بین المللی خاتمه یافته در این مدت چرا در تمقیب اجراء عهد نامه سرحدی ایران و عراق اقدام نشده و اگر اقدام شده نتیجه آن چه بوده است و مسئولین این قفلت و خطای بزرگ را که اگر بزودی جبران نشود مسئله شطالعرب

با گذر زمان نظیر مسئله بحرین خواهد شد معرفی فرماید این سؤال اول بنده است سؤال دوم این است که برض میرسانم. همدای از بانوان آذربایجان از تبریز با نهایت تضرع باین جانب شکایت میکنند که در فروردین ماه ۱۳۲۴ فریب ۳۲۰ نفر از جوانان آذربایجان را برای تحصیل بیاد کوه برده اند و غیر از چند ماه اول که چند مکتوب از آنها رسیده اکنون بیش از هجده ماه است خانواده های آنان کمترین اطلاع و خبری از حال آنها ندارند فوق العاده نگران هستند و در این مدت آنچه بوزارت امور خارجه و سایر مقامات مراجعه و کتباً و تلگرافاً شکایت کرده اند اثری ظاهر نشده و مادران این دانشجویان شب و روز گریان میباشند (آزاد - آقای دکتر کی اینها را فرستاده) (دهقان - پیشه‌وری) سؤال این جانب این است که آیا وزارت امور خارجه راجع باستفسار از حال این دانشجویان اقدامی کرده یا خیر و اگر اقدام نموده نتیجه آن چه بوده است اگر مأمورین صلاحیت دار در تعقیب موضوع تامل و مسامحه کرده باشند جای بسی تأسف است زیرا این اعمال ها است که ممکن است ایجاد سوء تفاهات کرده و بر روابط دوستی و حق همجواری که مورد علاقه است اختلال نماید در این موقع که این جانب عازم آذربایجان هستم نمیدانم در آنجا جواب این مادران را چه بگویم امیدوارم در مراجعت از آنجا آقای وزیر امور خارجه جواب رضایت بخشی در مجلس بدهند اخیراً نیز کافند هائی از این خانواده ها بما رسیده است این است که باید با آنها جواب داده بشود

نایب رئیس - آقای وزیر امور خارجه **وزیر امور خارجه -** قضیه شطالعرب که موضوع سؤال جناب آقای دکتر متین دفتری است بنده میخواستم که گزارش این مسئله را بر عرض نمایم گان معترزم برسانم.

در موضوع سؤال جناب آقای دکتر متین دفتری نماینده معترزم راجع بشطالعرب باستحضار خاطر نماینده گان معترزم میرسانم که اختلاف مرزی میان دولت ایران و عثمانی یکی از گرفتاریهای بزرگ و تاریخی ایران بوده و موجب کشمکش های شدیدی شده تا اینکه در نتیجه مداخلات دولتی روس و انگلیس در سال ۱۲۶۶ همدانم در ارض روم منقده مقرر گردید که طبق آن تعدید حدود بشود و چون طبق این همدانم شطالعرب برخلاف حقوق طبیعی ایران وحتی و عدالت بدولت عثمانی واگذار شده بود دولت ایران همیشه باین امر معترض بوده و در هر فرصت بکصدسال رفع اختلافات و تعیین حدود میسر نشده در سال ۱۳۴۰ قمری در بابهای یرتکی منقده و قرارداد کبیسونهای ایران و عثمانی باتفاق کبیسونهای دول واسطه به تعدید حدود دولتی بر دوازده تنه متأسفانه در این تعدید حدود هم گذر ۱۹۱۴ صورت گرفته شطالعرب بدولت عثمانی واگذار شده بود.

بعد از جنگ بین المللی اول که امپراتوری عثمانی متلاشی شده و دولت عراق تشکیل گردید دولت ایران با دولت عراق برای حل موضوع مشغول مذاکره و مکاتبه گردید. عنوان ما این بود که علاوه بر حقوق تاریخی ایران در شطع اساساً طبق اصول معموله بین المللی رودخانه که میان دو کشور است بوسیله آن دو کشور اداره میشود و دلایل ندارد که بیکدولت آن را تصرف کرده و موجب تضییع حق دیگری بشود این مذاکرات منتهی بقصد قرارداد ۱۳۱۶ شد که پس از طی مراحل قانونی در سیام خرداد ۱۳۱۷ در بغداد مبادله گردیده و مشتمل بر ۶ ماده و یک پرتکل الحاقی است و بوجوب این همدانم دولت ایران حقوق از دست رفته خود را بدست آورد. در ماده پنج این همدانم قید شده که نظر بمنافع مشترک طرفین در شطالعرب از قبیل نگاهداری و بهبودی راه کشتیرانی و حفاری و راهنمایی و عوارضی که باید اخذ شود و تدابیر صحتی و جلوگیری از فاجعات و غیره دولتی قرارداد میبندد و در فقره ۲ پرتکل ضمیمه همدانم مدتی که برای انعقاد قرارداد معین شده یکسال بوده و در آن قید شده که هر گاه با وجود مسامحه طرفین قرارداد مذکور در ظرف یکسال با ماضاه رسید طرفین میتوانند این مدت را با موافقت یکدیگر تمدید نمایند و در مدت یکسال مذکور اجرای تمام مسائل مربوط بقرارداد را دولت عراق بعهده گرفته و هر ششماه یکمرتبه باید دولت ایران را در جریان کار های انجام یافته و وجوه ماخوذه و مخارجی که بعمل میآید بگذازد بعد از مبادله عهد نامه اقداماتی برای عقد قرارداد شده و طرحهایی هم تهیه شده ولی متأسفانه پیش آمد جنگ و بعد از آن وقایع اسف آور شهریور و گرفتاریهای متعاقب آن اوقات دولتها را مصروف معضلات داخلی و مشکلات خارجی نموده و انجام این امور به تأخیر افتاده است.

بعد از عقد عهد نامه از دولت عراق فقط دو گزارش در باب اداره شطع رسیده که چون دارای نواقصی بوده در همان اوقات از طرف وزارت امور خارجه نسبت بآنها اظهاراتی شده است. طبق عهد نامه ۱۳۱۶ دو کار باید صورت گیرد یکی اینکه قرارداد اداره شطالعرب میان دولتی امضاء شود و دیگر اینکه کبیسونی برای نشانه گذاری از طرفین برز برود. هر دو موضوع مورد توجه و علاقه وزارت امور خارجه میباشد و در تهران با سفارت دولت پادشاهی عراق مشغول مذاکره و مکاتبه است که سریم اقدام بقصد قرارداد و اجرای همدانم بشود شده که در آنجا نیز مذاکرات لازم را تعقیب ودر انجام این کار اهتمام و جدیت لازم بنماید. (اردلان - از شهریور ۲۰ تا حالا خیلی سهل انکاری شده است) این تاریخچه مطلب بود که برض آقایان رسانیدم و از شهریور بیمه هم يك گرفتاریهایی بود (اردلان - چه گرفتاریهایی آقای این حرفها چیست؟) يك نکته ای هم جناب آقای دکتر متین دفتری فرمودند که روی دولت ایران نیست که همیشه با همسایه ها کارها را بسالمت انجام بدهد و گذشت داشته باشد بنده تصور میکنم که این گذشت بسیار چیز مطلوبی است ولی بشرطی که در طرف مقابلش هم تأثیر داشته باشد و الا گذشت بکطرفه دلیل ضعف است و چیز خوبی نیست. البته دیگران هم اگر که همین روح اعتدال و مسالمت را داشته باشند و همین گذشت را بسهم خودشان داشته باشند دیگر اختلافی باقی نیماند و مخصوصاً بنده امیدوارم وبا وزیر معتقد دولت عراق هم مذاکره کردم و

مذاکره خواهم کرد و خواستم عرض کنم که دولت خودش توجه میکند باین مسائل و کمال اهمیت را میدهد و امیدوارم که این مذاکرات بزودی بیک نتیجه ای برسد اما موضوع سؤال دوم:

دانشجویان ایرانی که پس از شهریور ۱۳۲۰ بخاک شوروی رفته اند عبارتند از دو طبقه زیر:

۱- چهل و یک نفر که طبق پیشنهاد سفارتگری شوروی و تصویب هیئت وزیران و وزارت فرهنگ در سال ۱۳۲۴ جهت تحصیل در دانشگاه بادکوبه انتخاب و اعزام شده بودند. چند نفر نیز بدون انجام مراسم بالا بیل خود از تبریز بققاز رفته بودند. بطوریکه سر کنسولی شاهنشاهی در بادکوبه گزارش میدهد از این عده فقط ۱۴ نفر باقی بقیه تماماً بتدریج بایران هودت نموده اند و راجع بمعادلت ۱۴ نفر مزبور بایران دستور تلگرافی سفارتگری شاهنشاهی در مسکو و سر کنسولی شاهنشاهی در بادکوبه داده شده است.

۲- دموکراتهای آذربایجان و کردستان در ۱۳۲۰ همدای از جوانان ایرانی را که طبق گزارش سر کنسولی بادکوبه بالغ بر ۳۰۰ نفر بوده اند برای فرا گرفتن فنون خلبانی و افسری بیاد کوبه اعزام داشته بودند از تاریخ ورود وزارت امور خارجه توسط سفارتگری شاهنشاهی در مسکو و سر کنسولی شاهنشاهی در بادکوبه بپوسته اقدامات مجدانه برای عودت دانشجویان نامبرده بعمل آورده و در نتیجه فریب یکصد و بیست نفر از آنان برور بایران برگشته اند و با آنکه بقیه بهیچوجه با سر کنسولی بادکوبه مرادوار تباطی نداشته و حتی همدای آنان کاز سر کنسولی گذر نامه دریافت نموده بودند بعنوان این که دیگر احتیاجی ندارند گذر نامه های خود را بوسیله پست بسر کنسولی عودت داده اند. وزارت امور خارجه اقدامات خود را تعقیب مینماید. بنده میخواستم از این فرصت استفاده کنم بیک تقاضائی هم داشتم بسهم خودم راجع بیودجه چون تأخیر رسیدگی نسبت بیودجه وزارت امور خارجه راهم دچار يك مشکلاتی کرده است. بکروز هم بنده عرض کردم و حالام نکرار می کنم یکی موضوع همین سفارت با کستان است که بهمین جهت معوق مانده آقایان ملاحظه فرمودند در جراید که دولت پاکستان سفیر کبیر خودش را معین کرده و قریباً با پنج خوار و در سیدو کار ما معوق است برای اینکه بودجه هنوز نگذشته است و مورد دیگر راجع بمأموری است که ما میبایستی بجهاز و نجد بفرستیم آقایان متوجه هستند که با تعدید روابط حسن و بعد از اعزام وزیر مختار از طرف آندولت ما هم تصمیم داریم که يك نماینده ای بآنجا بفرستیم (اردلان - موضوع یزدی چطور شد؟) بعد عرض میکنم و این قضیه هم محتاج باینست که اعتباراتی که در بودجه پیش بینی شده و بزودی تصویب بشود را امیدوارم که در این باب آقایان يك توجه مخصوصی بفرمایند و این نکته را هم میخواستم عرض کنم که چون در این ضمن صحبت شد از اینکه نمایندگان حق دارند در موقعیکه بودجه کل مطرح است در تمام موضوعات و اموری که مربوط بسببست مملکت است بیاناتی بکنند این حق مسلم مجلس شورای ملی است ولی این وظیفه هم گمان میکنم برای مجلس شورای ملی است که این بودجه را

بلاخره زودتر بگذرانند چون با تصویب یکدوازدهم گمان میکنم این حق از خود نمایندگان محترم ساقط شود برای اینکه اگر بنا بشود که تا آخر سال بهمین صورت بتوان یکدوازدهم بگذرد دیگر مجال و فرصت نخواهد بود که در بودجه و مواد بودجه بحث شود بنده دریکی از کشورهای که مأموریت داشتم يك شئی دعوتی بود در سفارت که وزیر دارائی هم جزء مدعوین بود بن گفت فلانی اگر که ما موضوع بودجه را تصویب نکرده بودیم نمیتوانستیم بدعوت شما بیایم گفت چطور؟ گفت برای اینکه مطابق قانون اساسی دولت مکلف است که سه ماه به آخر سال مانده بودجه خودش را تسلیم مجلس بکنند و اگر این قضیه مواجه بشود تعطیل مجلس با تکلیف است که بفرستد بودجه را بمجلس و بدقت ریاست مجلس بدهد و رسید بگیرد و این عمل خوشبختانه انجام شد و مجلس هم مکلف است که در شب ۳۱ دسامبر آن بودجه را بگذراند تا تکلیف دولت در سال آتی معلوم باشد میخواستم بنده باز هم استدعای خودم را تکرار بکنم که انشاء الله در ظرف مرداد کار بودجه که همه وزارتخانه ها را دچار مشکلات کرده حل بشود و دیگر دولت در آخر مرداد ماه منتظر يك دوازدهم نباشد. (اردلان - موضوع یزدی چطور شد آقای؟) اعزام وزیر مختار عربستان سعودی گمان میکنم که جواب آقا را بدهد. يك کدورتی بوده است و این بیک صورتی خاتمه پیدا کرده است يك سوء تفاهمی بود و رفع شد

نایب رئیس - بودجه در دستور مجلس هست و مطرح خواهد کرد. آقای دکتر متین دفتری **دکتر متین دفتری -** اول خواستم که يك سوء تفاهمی که از جمله آخر سؤال اول بنده حاصل شده بود رفع بکنم. بنده اگر از گذشت و مسالمت صحبت کردم آقای وزیر امور خارجه گویا توجه فرمودند منظورم این بود که در آندورهای که همدانم ۱۳۱۶ بسته شد دولت شاهنشاهی با آن قدرتی که داشت نظرش این بود که ما با همسایه های هم کیش خودمان حد اکثر مسالمت و گذشت را در مقاولات داشته باشد و خواستم این را عرض بکنم که این قرارداد ۱۳۱۶ که ما با دولت عراق بستیم این با حد اکثر گذشتی که ممکن بود شده است (صحیح است) دیگر بیش از این گذشت جا ندارد (صحیح است) و ایران در شطالعرب که یکی از شریان های حیاتی این مملکت حساب میشود با موقعیت خوزستان و موقعیتی که بنادر جنوب دارند ممکن نیست که از این موضوع صرف نظر بکنند و بنده از شما که يك وزیر پارلمانی هستید و علاقه نشان میدهید باینکه سؤالات نمایندگان را بموقع جواب بدهید صمیمانه تشکر میکنم و امیدوارم که هر چه زودتر نتیجه این مذاکرات را باطلاع مجلس برسائید و در همین حال هم این دولتهای گذشته ۶ و ۷ ساله اخیر که در این مورد قصور کرده اند بنده نسبت بآنها اعتراض میکنم و متأسف هستم که نسبت بیک مسأله حیاتی ایران اینطوریهی علاقه کی نشان داده اند (صحیح است) قسمت دوم اینست که راجع بدانشجویان بانوان آذربایجانی بعنوان بنده بطور شکایت کرده اند

که هنوز از آنها با خبری نرسیده است تا بنگهتند بیش هم کافند مینویسند و میگویند که بسا خبری نرسیده این مذاکراتی که بین جنابهای سر کنسولان در بادکوبه شده این جا بین خودتان شده اینها میگویند که وزارت امور خارجه با جواب نمیدهد و ما بسی اطلاع هستیم از بیجه های خودمان. از فرزندان خودمان این را باید استحضار بفرمائید لافل که این خانها در آذر بایجان نگران هستند از وضع بیجه هایشان مسبوق بشوند و البته اقدامات فطمی هم انشاء الله خواهد فرمود و نتیجه را باطلاع مجلس خواهید رسانید.

۳- بقیه مذاکره در لایحه عفو مجرمین

سیاسی آذربایجان

نایب رئیس - گزارش کبیسون دادگستری در خصوص عفو عمومی قضایای آذربایجان و زنجان در دستور است (صحیح است) و در این باب هم پیشنهادی رسیده است در جلسه گذشته که مطرح شد آقای عباس اسکندری بعنوان مخالف و آقای منکی بعنوان موافق صحبت کردند و آقای وزیر مشاور هم در این باب صحبت هائی کردند و در این بین يك پیشنهاد کفایت مذاکرات رسید (صحیح است) که آن خواننده میشود (نمایندگان - مخالفی نیست) بنابراین پیشنهاد ها قرائت میشود

(پیشنهاد آقای صدر زاده بشرح زیر قرائت گردید)

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی. کفایت مذاکرات را پیشنهاد میکنم.

(پیشنهاد آقای دهقان بشرح زیر قرائت شد)

پیشنهاد میکنم کفایت مذاکرات رای گرفته شود.

نمایندگان - مخالفی نیست پیشنهادات قرائت شود

نایب رئیس - اجازه بفرمائید پیشنهادات قرائت شود.

(پیشنهادات بشرح زیر قرائت گردید)

مقام ریاست معظم مجلس شورای ملی. پیشنهاد مینمائیم ذیل ماده واحده پیشنهادی دولت راجع به عفو عمومی بعد از جمله (هیچگونه آثار کیفری بعمل آن مرتب نمی شود) بشرح ذیل اصلاح شود

کسانی که در قیام مزبور از مسببین اصلی بوده و بواسطه ارتکاب جرائم مذکور محکوم شده و یا فعلاً تحت تعقیب هستند و همچنین کسانی از اشخاص مشمول قسمت اول این ماده که خاک ایران راترک کرده و بشارجه رفته اند مشمول این قانون نخواهند بود و عفو آنها در صورت اقتضا موقوف ب تصویب مجلس شورای ملی است.

اسدالله امامانی - اسکندری - نورالدین امامی جواد گنجی ای - امامی اهری - کامل ما کوئی - محمد ساعد

نایب رئیس - آقای ساعد توضیحی دارید بفرمائید.

ساعد - آقایان میدانند که قریب یکصد است که این لایحه آمده است و هنوز هم بتأخیر افتاده است این پیشنهاد را کردم برای این که سوء تفاهمی پیش نیاید و حتی يك پیشنهاد دیگری هم کردم برای این که این مسأله روشن تر بشود پیشنهاد دوم اینست که دولت مکلف است صورت این قبیل اشخاص

را که عفو آنها بتصویب مجلس شورای ملی موقوف شده است در ظرف یکماه از تاریخ تصویب این قانون بکبیسون قوانین دادگستری تسلیم نماید (دکتر - اعتبار اگر نداد چه؟) آآن تصدیق بفرمائید بیش از یکماه ۲ ماه است هر روز هم تلگرافات با آقایان میرسد که در این تلگرافات از تبریز هزار نفر تبه شده اند (صحیح است) و در مضربه هستند و تکلیف آنها همین نیست و با گرسنگی بی جانی بسر میبرند (صحیح است) اینست که خواهش میکنم هر چه زودتر تصویب بگیری که آنها به وطن اصلی خودشان در این راه برگردند دیگر بیش از این مزاحمت با آنها نکنید بیش از یکسال است. دو سال است الان مردم آذربایجان تبه شده اند بعنوان مختلفه تبعید و حبس میشوند آقایان تصویب بگیری که هر چه زودتر این قانون بگذرد که يك اشخاصی که وضعت آنها نامعلوم است خالشان راحت باشد و بزنده گی عادی خودشان برسند. (احسنت)

نایب رئیس - آقایان اینجا اجازه خواسته اند که مخالف پیشنهاد صحبت بکنند اشخاصیکه در کبیسون دادگستری نیستند نمیتوانند جواب بدهند آقای ملک مدنی شما جزء کبیسون دادگستری هستید؟

نایب رئیس - آقای حائری زاده شما جزء کبیسون دادگستری هستید؟

حائری زاده - خیر.

نایب رئیس - آقای مخبر بفرمائید.

مخبر - (آقای سزاوار) اینرا ممکن است خواهش کنم بکمرتبه دیگر قرائت بفرمائید.

نایب رئیس - مجدداً قرائت شود.

(بشرح سابق قرائت گردید)

سزاوار - اما این نظر جناب آقای ساعد و بیاناتی که کردند در قسمت اخیر این ماده قید شده لکن با این تفاوت که اینجا مواردی را که تشخیص کرده اند موکول کرده اند بتصویب هیئت دولت بنده اشکالی در این قسمت نمی بینم فقط يك نظر است و آن اینست که البته بعد از این که این قانون تصویب شد آن موارد خاصی که مشمول نشده است و آن اشخاصیکه شامل قسمت اخیر ماده هستند چون در هر مورد از موارد عهده تصویب نامهای صادر میکنند و آنها را پیشنهاد میکنند با علیحضرت هایبونی و مورد عفو قرار میدهند اگر موکول بکنند مجلس شورای ملی در مجلس شورای ملی اینکار يك قدری بیشتر طول خواهد کشید و البته این اشخاص که مورد عفو میبایست واقع شوند ممکن است در قسمت عفو آنها يك تأخیری بشود و الا بنده اشکالی نمی بینم از نظر این که بنده مخبر کبیسون هستم بنده موافقت میکنم.

نورالدین امامی - آقای وزیر دادگستری هم موافقت میکنند با این پیشنهاد.

وزیر دادگستری - بنده هم موافقت میکنم.

نورالدین امامی - خیلی متشکرم.

نایب رئیس - پیشنهاد دیگری قرائت میشود.

ریاست محترم مجلس شورای ملی. این جانب تبصره الحاقیه زیر را پیشنهاد مینمایم:

تبصره - دولت مکلف است بلافاصله پس از تصویب این قانون هیئت مورد اعتمادی را مأمور نماید که بتعقیب بیردازند چنانچه از طرف مأمورین

دولت در آذربایجان و زنجان بعنوان متجاسر بنا
 هر عنوان دیگری از اهالی و جوهی دریافت شده
 است پس از تسلیم مأمورین بدادگاههای مربوطه
 فوراً در استرداد وجوه مأخوذه اقدام بعمل آورده
 گزارش نهائی هیئت را بمجلس تقدیم دارد . اردلان

نایب رئیس - آقای اردلان .
 موافق خواهم داد و دولت حاضر را هم تبریک
 میگویم برای این که بیک قضایائی در آذربایجان و
 زنجان خاتمه خواهیم داد ولی آقایان نمایندگان
 محترم يك عده ای از مأمورین دولت که ملت ایران
 از وجود آنها بیزار و متنفر است در ظرف این دو
 سال اخیر بنام مستخدم دولت در خانه هر آذربایجانی
 که بکافه نان داشت فرستادند اگر پول داشت پول
 نقد گرفتند قالی یا قالیچه داشت گرفتند ، اگر اسب
 و گوسفند داشت گرفتند و حتی اگر سگ شکاری
 هم داشت مضایقه نکردند و اگر چیزی نداشتند
 آنها را همینطور که ما دیدیم بنقاط دور دست ایران
 تبعید کردند که الان در این کرمان مشرف بدستند
 و دولت حاضر مجبور شده است برای آنها
 قانون بیاورد این است که ما این قانون را سکه
 میگردانیم تکمیل نخواهد بود مگر این که دولت
 برای عمل این مستخدمین که با اهالی این رفتار
 را کرده اند هیئتی برای تحقیق بفرستد تا ببیند که
 اگر يك مستخدمی از اهالی آذربایجان و زنجان
 پولی گرفته باید در درجه اول از هر دقیقه ای که هست
 بیاورند بدادگاههای مربوطه تسلیم کنند (صحیح
 است) و بعد هم وجوهی که از مردم گرفته اند بخود
 صاحبانش پس بدهند ، این يك قضیه ای است که
 اگر ما تحقیق و رسیدگی نکنیم بعد از این هر کس
 در هر کجا مأمور دولت کاری کرد میآید و میگوید
 بسیار خوب است و ما باید این را اصلاح بکنیم این
 است که بنده تقاضا میکنم از دولت حاضر که با
 دستگاه موجودی که دارد يك هیئتی که مورد اعتماد
 است بآذربایجان و زنجان بفرستد و تحقیق بکند که
 در هر کجا نسبت ببرد تعدیاتی شده باشد خواه
 باسم فرقه دمکرات ، باسم متجاسر پولی از مردم
 گرفته اند علاوه بر این که آن پول مأخوذه را مسترد
 بکنند آن مأمورین نایک را که ملت ایران از آنها
 بیزار است آنها را هم تسلیم دادگاه بکنند .

نایب رئیس - آقای نبوی .
فرامرزی - بنده اخطار دارم .
نایب رئیس - بفرمائید .

فرامرزی - عرض کنم پیشنهاد برای چه
 خوانده میشود ؟ پیشنهاد برای این خوانده میشود
 که رأی گرفته بشود و مجلس قبول کند یارد بکند
 (صحیح است) وقتی که شما میدانید که اکثریت برای
 رأی نیست چرا پیشنهاد را مطرح میکنید ، اگر این
 لایحه که مطرح است موافق و مخالف ولو متعدد

زیرش صحبت میکنند هم آبروی مجلس محفوظ بماند
 و شاید مردم هم نپندارند که اکثریت در مجلس نیست
 و همینطور بر گزار میشود ولی وقتیکه شما پیشنهاد را
 خواندید بدمم میگوید که عده برای رأی کافی نیست
 آنوقت چهار میکنید این پیشنهاد را هم می کنید
 میگذارید و پیشنهاد دیگری رامیخوانید این که صحیح
 نیست پس وقتی که عده برای رأی کافی نیست چرا پیشنهاد
 رامیخوانید اساساً این ترتیب غلط است بمقیه بنده .
نایب رئیس - اخطار آقای فرامرزی مثل
 همه اخطار ایشان قابل توجه نیست برای این که
 هر پیشنهادی ممکن است خوانده شود ، مجلس هم همیشه
 انتظار دارد که عده کافی بشود و رأی گرفته شود
 چون آقایان هم در مجلس ختم هستند بنده هر دقیقه
 انتظار دارم که تشریف بیاورند و اگر هم عده برای
 رأی کافی نباشد میگویند که عده برای رأی کافی نیست
 چنانچه يك پیشنهادی هم خوانده شد و دولت هم
 قبول کرد و تصویب شد . آقای نبوی بفرمائید

فرامرزی - این صحیح هست .
نبوی - عرض کنم که فکر جناب آقای اردلان
 نماینده محترم بسیار صحیح است ایشان نظرشان این
 است که اقدامی بشود از کسانی که تعدی کرده اند
 جلوگیری بشود و مجازات بشوند ولی خواستم بایشان
 تذکر بدمم که این اشخاصی که در آذربایجان تعدی
 کرده اند و اخاذی کرده اند مثل همان مأمورینی هستند
 که در سایر جاهای دیگر اخاذی کرده اند همه جا
 مأمورین خاطلی را باید تعقیب کرد و بنده نظرم این
 است که اگر يك عده مأمور بشوند برای رسیدگی و
 تحقیق بکنند که چه کسانی تعدی کرده اند همانها
 باز يك تعدیاتی میکنند که مردم ناراضی میشوند و صدای
 شکایتشان بلند میشود ، مأمورین خاطلی و نادرست
 متأسفانه مادر مملکت زیاد داریم بایستی هیئت دولت
 در کمال جدیت و در کمال سختی از آنها جلوگیری
 بکند و البته آنها هم که در بلوچستان و خوزستان
 تعدی کرده اند بایستی مورد تعقیب واقع بشوند و
 از اینکه يك هیئتی مأمور بشوند برونند بآذربایجان
 و زنجان جبران تعدیات و صدماتی که با اهالی آنها
 وارد شده نخواهد شد (اردلان) - تاحدی خواهد
 شد (تحمیلات تازه ای خواهد شد ما هیئت بازرسی در
 اداره بازرسی کل کشور داریم در هر وزارتخانه ای
 يك اداره بازرسی مخصوصی داریم ، دستگاه های
 بشماری برای جلوگیری از کارهایی که انجام شده
 نظیر پیشنهاد جناب عالی در کشور هست ولی متأسفانه
 هیچکدام اقدام نمیکند و آن هشتتم تعمیل خواهد
 شد بر بودجه مملکت و بر تعدیات آن استان قطعاً
 خواهد افزود و بنده معتقد هستم مأمورینی که ما
 داریم کافی است اگر هیئت محترم دولت يك جدیتی
 بفرمایند .

نایب رئیس - آقای مخبر
مخبر - بنده قبلاً لازم میدانم توضیح بدم
 که موافقت بنده و آقای وزیر فادگستری نسبت به
 پیشنهاد آقایان راجع بپیشنهادی بود که اینجائزات
 شد و مربوط بپیشنهاد دومی که جناب آقای ساهد
 قرائت کردند نیست و راجع باین قسمت موافقت
 ندارند باید رأی بگیریم . (نورالدین اسامی -
 خوانده نشده است) در پیشنهاد آقای اردلان هم
 البته این مطلب بجای خودش صحیح است که مأمورین
 متعددی و متجاوز در هر کجا از نقاط کشور هستند و
 ما هم میدانیم که در تمام شئون کشور مداخله دارند
 اهم از لشگری و کشوری . اما يك قانونی را که
 يك منظور خاصی میآورند ما از پس پیشنهاد
 میدیم آن موضوع و نتیجه قانون را اصلش را خلط
 میکنیم و از بین می بریم ما يك قوانین و مقرراتی
 داریم برای تعقیب مأمورین متعددی و متجاوز ، آنها هم
 که اختلاس میکنند ، ارتشاء میکنند ، این ها در
 محل خودش محفوظ است اگر بناست که تعقیب
 بشوند همان قوانین کافی هست و اگر بنا است سکه
 قوانین درست اجرا نشود پنجاه قانون دیگر هم
 بگذرانیم هیچ آن منظور اصلی از آنها گرفته نخواهد
 شد و نتیجه حاصل نمیکردد ، بنا بر این بنده پیشنهاد
 میکنم آقا پیشنهاد خودتان را استرداد بکنید که
 لایحه هم معطل نشود و نظر آقا را هم در جای
 دیگر تأمین میکنیم .

مقدم دماوندی - آقای سزاوار يك
 سرهنگ هستند هزار تومان در آذربایجان پول گرفته
 قبول بکنید .

بهادری - کی گرفته است ؟
مقدم دماوندی - از خیلی ها گرفته اند چرا
 کتمان میکنید .

۴ - موقع و دستور جلسه بعد
ختم جلسه

نایب رئیس - چون رأی لازم دارد و عده
 برای رأی کافی نیست علیهذا پیشنهاد ها نمی شود
 رأی گرفت بنا بر این جلسه را ختم میکنم ، جلسه
 آینده روز یکشنبه ۱۷ مرداد ، هفت اینک ایام احیاء
 در جلو است و بعد هم جشن مشروطیت است و روز
 شنبه هم هید فطرات و تمام مربوط بهمیدیکراست
 اگر اجازه بفرمائید روز یکشنبه ۱۷ مرداد جلسه
 تشکیل بشود (صحیح است) دستور هم لایحه هلو
 صوملی و بودجه کل کشور .

(مجلس بیست دقیقه بظهر ختم شد)
 نایب رئیس مجلس شورای ملی
امیر حسین ایلخان - ظفر بختیار